

910/65/14 [Resolution in case No. 910/65/14]. <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=116510905> [in Ukrainian].

11. Bohaty, V. K. (2021). *Likvidatsiina protsedura yak zakliuchna protsedura u spravakh pro bankrutstvo* (B. V. Derev'ianka, Ed.). Odesa: Vydavnychiy dim «Hel'vetyka». [in Ukrainian].

12. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva [Code of Ukraine on Bankruptcy Procedures], No. 2597-VIII (2018). *Verkhovna Rada Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-18> [in Ukrainian].

13. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] (1996). *Verkhovna Rada Ukrainy*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

14. Derevianko, B. V., Kolomoiets, T. O., & Kolpakov, V. K. (2024). Kryptovaliuta yak ob'iekt protsedur bankrutstva [Cryptocurrency as an object of bankruptcy procedures]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (3). <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/158> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.11.2025

УДК 347.777

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-19-348-352

Рубля Олександр Сергійович,

аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

as.rublya@gmail.com

ORCID ID: 0009-0003-5789-8886

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

У статті досліджено нормативно-правове регулювання захисту персональних даних органами публічної влади в Україні. Обґрунтовано, що захист персональних даних є невід'ємною складовою забезпечення фундаментальних прав і свобод людини, зокрема права на приватність, конфіденційність та інформаційну безпеку. Визначено, що в сучасному суспільстві персональні дані набувають значення самостійної соціальної цінності та важливого ресурсу публічного управління, що зумовлює підвищені вимоги до їх правового захисту.

Проаналізовано систему міжнародно-правових актів у досліджуваній сфері, зокрема положення універсальних та регіональних документів, а також охарактеризовано європейські стандарти захисту персональних даних, що формують орієнтири для розвитку національного законодавства. Особливу увагу приділено Загальному регламенту про захист даних (GDPR) та Конвенції 108 як базовим актам у цій сфері.

Розглянуто національну систему нормативно-правового забезпечення захисту персональних даних, включаючи конституційні норми, спеціальне законодавство та підзаконні акти. Встановлено, що органи публічної влади здійснюють обробку персональних даних у межах своїх повноважень, зобов'язані забезпечувати законність, прозорість та безпеку відповідних процесів і несуть юридичну відповідальність за порушення законодавства.

Виявлено основні проблеми правового регулювання, зокрема фрагментарність законодавства, наявність колізій та недостатню відповідність європейським стандартам. Обґрунтовано необхідність удосконалення нормативної бази, гармонізації із правом ЄС та посилення механізмів контролю. Зроблено висновок, що ефективний захист персональних даних є важливою умовою забезпечення прав людини, підвищення довіри до державних інституцій та інтеграції України до європейського правового простору.

Ключові слова: правове регулювання, нормативно-правове регулювання, персональні дані, захист персональних даних, органи публічної влади.

Rublya O. REGULATORY AND LEGAL REGULATION OF PERSONAL DATA PROTECTION BY PUBLIC AUTHORITY BODIES

The article examines the regulatory and legal regulation of personal data protection by public authorities in Ukraine. It is substantiated that the protection of personal data is an integral part of ensuring fundamental human rights and freedoms, in particular the right to privacy, confidentiality and information security. It is determined that in modern society personal data acquire the significance of an independent social value and an important resource of public administration, which determines increased requirements for their legal protection.

The system of international legal acts in the studied area is analyzed, in particular the provisions of universal and regional documents, and the European standards for personal data protection that form guidelines for the development of national legislation are also characterized. Particular attention is paid to the General Data Protection Regulation (GDPR) and Convention 108 as basic acts in this area.

The national system of regulatory and legal support for the protection of personal data is considered, including constitutional norms, special legislation and by-laws. It is established that public authorities process personal data within the scope of their powers, are obliged to ensure the legality, transparency and security of the relevant processes and are legally responsible for violations of the law.

The main problems of legal regulation are identified, in particular the fragmentation of legislation, the presence of

conflicts and insufficient compliance with European standards. The need to improve the regulatory framework, harmonization with EU law and strengthening control mechanisms is substantiated. It is concluded that effective protection of personal data is an important condition for ensuring human rights, increasing trust in state institutions and integrating Ukraine into the European legal space.

Keywords: legal regulation, regulatory and legal regulation, personal data, personal data protection, public authorities.

Постановка проблеми. В умовах активної цифровізації публічного управління органи державної влади акумулюють і обробляють значні масиви персональних даних громадян у державних реєстрах, інформаційних системах та електронних сервісах. З огляду на зростання ролі інформації як стратегічного ресурсу держави, забезпечення надійного захисту персональних даних перетворюється на ключову умову довіри суспільства до органів державної влади та ефективності державного управління в цілому. У сучасних умовах війни, кіберзагроз та гібридних атак, які часто спрямовані саме на порушення цілісності та конфіденційності державних інформаційних ресурсів, питання безпеки персональних даних набувають не лише правового, а й національного значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми захисту персональних даних досліджувалися багатьма науковцями у сфері адміністративного та інформаційного права, зокрема такими вченими як: Т.Гуржій, Р.Калюжний, А.Кучеренко, С.Литвин, В.Радкевич, М.Різак, В.Серьогін, В.Теремецький, А.Тунік, Д.Цвірюк, М.Швец та ін. Водночас питання діяльності органів публічної влади у цій сфері потребує подальшого комплексного дослідження з урахуванням сучасних викликів та євроінтеграційних процесів.

Мета статті – комплексний аналіз чинної нормативно-правової бази України у сфері захисту персональних даних, визначення особливостей та проблем правового регулювання їх обробки органами публічної влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Захист персональних даних має визначальне значення для забезпечення фундаментальних прав і свобод людини, закріплених у Конституції України та міжнародно-правових актах. Персональні дані становлять основу приватного життя особи, а тому їх належне збереження та обробка є ключовим елементом реалізації права на недоторканність особистого та сімейного життя, права на повагу до гідності, права на свободу самовизначення та інформаційну автономію. У цифрову епоху персональні дані перетворилися на важливий ресурс, що використовується при прийнятті управлінських рішень, наданні електронних послуг, формуванні державної політики, а тому їхній захист напряму пов'язаний із гарантіями демократизму, прозорості та підзвітності влади.

Особливе значення захист персональних даних має у діяльності органів публічної влади, які володіють найбільшими масивами відомостей про громадян – від демографічних реєстрів до медичних, соціальних, податкових та інших даних. Саме держава зобов'язана забезпечити високий рівень безпеки цих відомостей, оскільки будь-яке порушення може спричинити шкоду не лише окремій особі, а й суспільству загалом: від дискримінації та порушення приватності до маніпулятивного впливу, шахрайства або загроз національній безпеці.

В умовах постіндустріального розвитку суспільства персональні дані фізичних осіб набувають особливої ваги, виступаючи окремою соціальною цінністю та предметом правового врегулювання. Захист персональних даних також має стратегічне значення для модернізації державного управління та побудови ефективних цифрових сервісів. Суспільна довіра до електронних послуг, державних реєстрів та інформаційних систем прямо залежить від того, наскільки надійно обробляються та зберігаються персональні дані громадян.

Нормативно-правове регулювання захисту персональних даних відіграє ключову роль у забезпеченні реалізації та охорони фундаментальних прав людини на повагу до приватного життя, конфіденційність та інформаційну безпеку. Саме чітко сформульовані норми права визначають межі та умови обробки персональної інформації, встановлюють гарантії недоторканності особистих відомостей, закріплюють принципи відкритості, справедливості та пропорційності, що є обов'язковими для діяльності органів публічної влади. З огляду на значні обсяги даних, які обробляють державні органи, законодавче регулювання виступає фундаментом, що забезпечує збалансованість між інтересами публічного управління та правами людини. В межах нашого дослідження розглянемо систему нормативно-правових актів із захисту персональних даних органами публічної влади в Україні.

Нормативно-правове забезпечення захисту персональних даних передусім ґрунтується на праві людини на повагу до її приватного життя, правом на приватність, яке закріплене в таких міжнародних актах, як: Загальна декларація прав людини 1948 р. (ст. 12), Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (ст. 8), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 1966 р. (ст. 17).

Для сучасної правової системи України особливого значення набуває європейський досвід правового регулювання інституту персональних даних. Важливим є осмислення основних тенденцій у цій сфері як у контексті реалізації закріпленого на конституційному рівні євроінтеграційного курсу правової політики України, так і з огляду на необхідність подальшого нормативного врегулювання інноваційних сфер, пов'язаних із обробкою персональних даних. Як слушно вказує Ю.Коваленко, «забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до найвищих європейських та міжнародних стандартів у цій сфері безпосередньо впливає як з Угоди про асоціацію, так і набуття Україною офіційного статусу кандидата на членство в ЄС» [1, с. 138].

Орієнтиром для національної правової системи у сфері правового регулювання та забезпечення захисту персональних даних є Регламент (Євросоюзу) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 р. про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних та про вільне переміщення таких даних (також відомий у науковій літературі як: «Загальний регламент про захист даних» або «General Data Protection Regulation – GDPR» [2]). Даний Регламент передбачає єдиний набір правил захисту персональних даних для всіх держав-членів ЄС, що створює єдині узгоджені правила захисту персональних даних для всього Європейського Союзу, встановлюючи простір юридичної визначеності, з якого мають користь як суб'єкти економічної діяльності, так і фізичні особи – суб'єкти персональних даних [3, с. 33-34].

Окрім вказаного вище Регламенту, можна назвати Конвенцію про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (Convention 108), яка була прийнята у 1981 році в межах Ради Європи та спрямована на забезпечення права кожної особи на повагу до її приватного життя у зв'язку з обробкою персональних даних [4]. Дана Конвенція – це перший міжнародний юридично зобов'язальний документ (і залишається єдиним юридично зобов'язуючим міжнародним документом у сфері захисту персональних даних), який стосується виключно питань захисту персональних даних, у якій викладено ключові принципи обробки персональних даних, права особи у зв'язку з обробкою її персональних даних, базові норми щодо транскордонної передачі даних [5, с.645].

У подальшому, 8 листопада 2001 р., було прийнято Додатковий протокол до цього міжнародного договору, який деталізував положення Конвенції в частині, що стосується транскордонної передачі даних, та містив нові положення щодо необхідності створення Сторонами Конвенції наглядового органу, який би здійснював контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних [6].

На національному рівні систему нормативно-правових актів у сфері захисту персональних даних складають: Конституція України, закони України «Про захист персональних даних», «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію», законодавчі акти, які встановлюють відповідальність за порушення у сфері захисту персональних даних (Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення) та підзаконні нормативні акти.

Відповідно до ст. 32 Конституції України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [7]. Конституційні норми є базою для формування галузевого законодавства у сфері захисту персональних даних.

Положення цієї статті роз'яснено в рішенні Конституційного Суду України від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012 у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20 січня 2012 року. Відповідно до даного рішення, положення частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України слід розуміти так:

- інформацією про особисте та сімейне життя особи є будь-які відомості та/або дані про відносини немайнового та майнового характеру, обставини, події, стосунки тощо, пов'язані з особою та членами її сім'ї, за винятком передбаченої законами інформації, що стосується здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень. Така інформація про особу є конфіденційною;

- збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди державою, органами місцевого самоврядування, юридичними або фізичними особами є втручанням в її особисте та сімейне життя. Таке втручання допускається винятково у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [8].

Базовим нормативним актом у досліджуваній нами сфері є Закон України «Про захист персональних даних», який закріплює основні принципи обробки персональних даних, права суб'єктів персональних даних, підстави обробки персональних даних, підстави обробки чутливих категорій персональних даних, принципи обмеження дії Закону, повноваження наглядового органу та ін. [9]:

Органи публічної влади можуть обробляти дані виключно з метою виконання своїх повноважень і за умов наявності законних підстав. Органи публічної влади здійснюють обробку персональних даних у межах виконання своїх повноважень, що включає: ведення державних реєстрів; надання адміністративних послуг; здійснення контролю та нагляду; забезпечення національної безпеки. Вони зобов'язані забезпечувати законність, прозорість та безпеку обробки даних, підзвітні Уповноваженому ВР з прав людини та діють у межах повноважень

До спеціальних законів, що містять положення про захист даних, можна віднести наступні: «Про електронні довірчі послуги»; «Про електронні комунікації»; «Про інформацію»; «Про доступ до публічної інформації» тощо. Ці закони визначають порядок обробки, доступу, поширення та обмеження персональних відомостей органами влади.

Крім того, важливу роль у сфері захисту персональних даних відіграють норми, що передбачають відповідальність за порушення відповідного законодавства. Національним законодавством передбачена кримінальна та адміністративна відповідальність за вказані порушення. Так, ст. 182 Кримінального кодексу

України («Порушення недоторканності приватного життя») передбачає відповідальність за незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконну зміну такої інформації [10]; а ст. 188-39 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) («Порушення законодавства у сфері захисту персональних даних») передбачено відповідальність за низку порушень Закону України «Про захист персональних даних», зокрема за «недодержання встановленого законодавством про захист персональних даних порядку захисту персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав суб'єкта персональних даних» [11].

Підзаконні акти у досліджуваній сфері становлять значну частину нормативно-правового регулювання. Так, на виконання Закону України «Про захист персональних даних» наглядовий орган у сфері захисту персональних даних – станом на сьогодні це Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – наказом від 8 січня 2014 року № 1/02-14 затвердив низку підзаконних актів у сфері захисту персональних даних [12]:

- Типовий порядок обробки персональних даних – цей документ містить ключові зобов'язання володільців щодо організації процесу обробки персональних даних;

- Порядок здійснення Уповноваженим ВРУ контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних – цей документ регламентує порядок проведення перевірки володільців працівником Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

- Порядок повідомлення Уповноваженого ВРУ з прав людини про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, а також оприлюднення вказаної інформації.

Попри наявність базового Закону України «Про захист персональних даних», чинна система нормативно-правового регулювання залишається фрагментарною, містить колізії та прогалини, а також не повною мірою відповідає сучасним європейським стандартам, визначеним, зокрема, GDPR. Особливої уваги потребує проблема недостатньої узгодженості норм щодо функціонування державних реєстрів, доступу до публічної інформації, електронної ідентифікації та кібербезпеки, що зумовлює ризики для реалізації прав людини на приватність та інформаційну безпеку. Крім того, на практиці фіксуються випадки неналежного виконання органами публічної влади вимог щодо мінімізації даних, їх захисту, повідомлення про інциденти та дотримання прав суб'єктів персональних даних, що свідчить про потребу вдосконалення як правових, так і організаційних механізмів.

Висновки. Нормативно-правове регулювання захисту персональних даних органами публічної влади є важливим інструментом забезпечення конституційних прав громадян. Україна має сформовану правову базу, однак вона потребує модернізації відповідно до європейських стандартів.

Узагальнюючи, слід зазначити, що оновлення, гармонізація та ефективне застосування нормативно-правових актів у сфері захисту персональних даних є необхідною умовою забезпечення дотримання конституційних прав громадян, інтеграції України до європейського правового простору та підвищення стійкості держави до сучасних безпекових викликів. Ефективне функціонування механізмів захисту даних можливе лише за умови комплексного підходу, що включає оновлення законодавства, посилення контролю, розвиток технічної інфраструктури та правову культуру службовців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Коваленко Ю.О. Особливості захисту персональних даних у Європейському Союзі та їх вплив на процес євроінтеграційної політики України. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 138–144.

2. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

3. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних. Агенція Європейського Союзу з питань основоположних прав та Рада Європи, 2018. 436 с. URL: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps2018-handbook-data-protection_ukr.pdf.

4. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних Страсбург, 28 січня 1981 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326

5. Різенко О.В. Європейські правові стандарти захисту персональних даних. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 12. С. 643 – 648.

6. Додатковий Протокол до Конвенції № 108 Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних» від 8 листопада 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_363

7. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України від 20.01.2012 № 2-рп/2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>

9. Про захист персональних даних: Закон України від 23.04.2021 р. № 2297-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

10. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001 р. № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984 р. № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

12. Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних: Наказ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 № 1/02-14 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#n11

REFERENCES:

1. Kovalenko, Yu.O. (2023). Osoblyvosti zakhystu personalnykh danykh u Yevropeiskomu Soiuzi ta yikh vplyv na protses yevrointehratsiinoi polityky Ukrainy [Peculiarities of personal data protection in the European Union and their impact on the European integration policy of Ukraine]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, №3, 138–144. [in Ukrainian].

2. European Parliament and Council of the European Union. (2016). Regulation (EU) 2016/679 of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation). Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>. [in English].

3. European Union Agency for Fundamental Rights & Council of Europe. (2018). *Handbook on European data protection law*. Retrieved from https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps2018-handbook-data-protection_ukr.pdf. [in Ukrainian].

4. Council of Europe. (1981). Convention for the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data (ETS No. 108). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326. [in Ukrainian].

5. Rizenko, O.V. (2024). Yevropeiski pravovi standarty zakhystu personalnykh danykh [European legal standards of personal data protection]. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo*, №12, 643–648. [in Ukrainian].

6. Council of Europe. (2001). Additional Protocol to the Convention for the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data, regarding supervisory authorities and transborder data flows. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_363. [in Ukrainian].

7. Konstytutsiia Ukrainy. (1996). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian].

8. Konstytutsiyni Sud Ukrainy. (2012). Rishennia № 2-rp/2012 vid 20 sichnia 2012 roku [Decision No. 2-rp/2012 of January 20, 2012]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>. [in Ukrainian].

9. Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy № 2297-VI. (2010). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>. [in Ukrainian].

10. Kryminalnyi kodeks Ukrainy № 2341-III. (2001). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. [in Ukrainian].

11. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia № 8073-X. (1984). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. [in Ukrainian].

12. Upovnovazheni Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny. (2014). Pro zatverdzhennia dokumentiv u sferi zakhystu personalnykh danykh: Nakaz № 1/02-14 vid 08.01.2014 [On approval of documents in the field of personal data protection: Order No. 1/02-14 of January 8, 2014]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1_02715-14#n11. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.11.2025